

Lífeyrissjóður starfsmanna
Akureyrarbæjar

Ársreikningur 2020

Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar
Strandgötu 3
600 Akureyri
kt. 510169-3799

	bls.
Áritun óháðra endurskoðenda	2
Áritun tryggingastærðfræðings	4
Skýrsla stjórnar	5
Yfirlit um breytingu á hreinni eign	6
Efnahagsreikningur	7
Yfirlit um sjóðstreymi	8
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	9
Skýringar	10
Stjórnarháttayfirlýsing	19
Viðauki 1	23

Áritun óháðra endurskoðenda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar fyrir árið 2020. Ársreikningurinn hefur að geyma yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir og aðrar skýringar.

Það er álit okkar að ársreikningur lífeyrissjóðsins gefi glögga mynd af afkomu lífeyrissjóðsins á árinu 2020, efnahag hans 31. desember 2020 og breytingu á handbæru fé á árinu 2020, í samræmi við lög um ársreikninga, reglur um ársreikninga lífeyrissjóða og settar reikningsskilareglur.

Við staðfestum að álit okkar á ársreikning sjóðsins er í samræmi við upplýsingagjöf okkar til endurskoðunarnefndar sjóðsins samanber 11. gr. reglugerðar Evrópusambandsins nr. 537/2014.

Í samræmi við ákvæði 2. mgr. 104 gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga staðfestum við samkvæmt okkar bestu vitund að í skýrslu stjórnar eru veittar þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og koma ekki fram í skýringum.

Grundvöllur fyrir álit

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt þeim stöðlum er nánar lýst í kaflanum um ábyrgð endurskoðanda hér að neðan. Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Óhæði

Við erum óháð Lífeyrissjóði starfsmanna Akureyrarbæjar í samræmi við settar siðareglur fyrir endurskoðendur á Íslandi og höfum við uppfyllt ákvæði þeirra.

Við staðfestum að samkvæmt okkar bestu vitneskju höfum við sem endurskoðendur ekki veitt Lífeyrissjóði starfsmanna Akureyrarbæjar neina óheimila þjónustu samanber lista yfir óheimila þjónustu sem tilgreind er í 5. gr. reglugerðar Evrópusambandsins nr. 537/2014.

Ráðningartími endurskoðenda

Enor ehf. var upphaflega kosið sem endurskoðunarfyrtæki Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar á ársfundi sjóðsins þann 9. maí 2017 og hefur verið staðfest sem endurskoðarfyrirtæki sjóðsins frá þeim tíma.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er varðandi gerð og framsetningu ársreikningsins, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins eru stjórn og framkvæmdastjóri ábyrg fyrir því að meta rekstrarhæfi Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar. Ef við á, skulu stjórn og framkvæmdastjóri setja fram viðeigandi skýringar um rekstrarhæfi og hvers vegna þau ákváðu að beita forsendunni um rekstrarhæfi við gerð og framsetningu ársreikningsins, nema stjórn og framkvæmdastjóri hafi ákveðið að leysa sjóðinn upp eða hætta starfsemi, eða hafi enga aðra raunhæfa möguleika en að gera það.

Stjórn og endurskoðunarnefnd skulu hafa eftirlit með gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðenda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar. Nægjanlega vissu er mikil vissu, en ekki trygging þess að endurskoðun framkvæmd í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, einar og sér eða samanlagðar.

Áritun óháðra endurskoðenda

Endurskoðun okkar í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla byggir á faglegri dómgreind og beitum við faglegri tortryggni í gegnum endurskoðunina. Við framkvæmum einnig eftirfarandi:

- Greinum og metum hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, hönnum og framkvæmum endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeim hættum og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að byggja álit okkar á. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistaka, þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, skjalafals, misvísandi framsetningu ársreiknings, að einhverju sé viljandi sleppt eða að farið sé framhjá innri eftirlitsaðgerðum.
- Öflum skilnings á innra eftirliti, sem snertir endurskoðunina, í þeim tilgangi að hanna viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki í þeim tilgangi að veita álit á virkni innra eftirlits sjóðsins.
- Metum hvort reikningsskilaaðferðir sem notaðar eru, og tengdar skýringar, séu viðeigandi og hvort reikningshaldslegt mat stjórnenda sé raunhæft.
- Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um rekstrarhæfi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi þurfum við að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni valdið óvissu um rekstrarhæfi sjóðsins.
- Metum í heild sinni hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum, metum framsetningu, uppbyggingu, innihald og þar með talið skýringar með tilliti til glöggrar myndar.

Okkur ber skylda til að upplýsa stjórn og endurskoðunarnefnd meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem komu upp í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka á innra eftirlit sem komu fram í endurskoðuninni, ef við á.

Við höfum einnig lýst því yfir við stjórn og endurskoðunarnefnd að við höfum uppfyllt skyldur siðareglna um óhæði og höfum miðlað til þeirra upplýsingum um tengsl eða önnur atriði sem gætu mögulega haft áhrif á óhæði okkar og þar sem viðeigandi er, hvaða varnir við höfum sett til að tryggja óhæði okkar.

Akureyri, 24. mars 2021

Enor ehf.

Hafnarstræti 53, Akureyri

Niels Guðmundsson

löggiltur endurskoðandi

Áritun tryggingastærðfræðings

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar

Undirritaður hefur metið lífeyrisskuldbindingar Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar í árslok 2020. Matið er framkvæmt í samræmi við ákvæði reglugerðar nr. 391/1998 um tryggingafræðilegar athuganir á lífeyrissjóðum og forsendur fyrir þeim. Meðal annars er miðað við lífslíkur sjóðfélaga lífeyrissjóða árin 2014 til 2018 og 2,0% vexti p.a. umfram laun. Fyrir konur er miðað við 67% meðaltals örorkulíkum íslenskra lífeyrissjóða miðað við reynslu árána 2011-2016 og fyrir karla 100%. Forsendur um lífs- og örorkulíkur eru eftir nýjum reiknigrundvelli Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga frá árinu 2019.

Yfirlit yfir helstu niðurstöður matsins er að finna í yfirliti um tryggingafræðilega stöðu sem og í skýringu nr. 13.

Skuldbindingar sjóðsins eru reiknaðar á grundvelli upplýsinga úr iðgjalda- og lífeyrisbókhalda sjóðsins um áunnin réttindi virkra og óvirkra sjóðfélaga skipt eftir aldri þeirra og lífeyrisgreiðslur til einstakra sjóðfélaga í árslok 2020. Miðað er við réttindaákvæði í samþykktum sjóðsins.

Í matinu eru reiknaðar út áfallnar skuldbindingar vegna þeirra sjóðfélaga sem þegar eiga réttindi í sjóðnum og áætlaðar framtíðarskuldbindingar vegna þeirra iðgjalda sem ætla má að virkir sjóðfélagar greiði til sjóðsins þar til þeir hefja töku lífeyris. Þessi áætluðu framtíðariðgjöld svo og áætlaður rekstarkostnaður í framtíðinni miðað við meðaltal kostnaðar síðustu þrjú ár eru núvirt miðað við árslok 2020. Þá er í matinu tekið tillit til endurmats á skuldabréfaeign sjóðsins, en hún hefur verið núvirt miðað við sömu ávöxtunarkröfu og skuldbindingarnar eða 2,0% ársvexti umfram breytingar launa.

Niðurstaða mín er sú að nokkuð skorti á að Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar geti staðið við þessar skuldbindingar, bæði þær sem þegar eru áfallnar og þær sem til stofnast í framtíðinni, miðað við viðurkenndar forsendur um tryggingafræðilegar athuganir á fjárhagsstöðu lífeyrissjóða ef eingöngu er litið til eigna sjóðsins og verðmætis iðgjalda. Launagreiðendum ber að auki skylda til að endurgreiða sjóðnum hluta af lífeyrisgreiðslum og að teknu tilliti til þeirra greiðslna má ætla að sjóðurinn geti staðið við skuldbindingar sínar. Tryggingafræðileg staða sjóðsins er neikvæð um 44,3% sem hlutfall af skuldbindingum.

Reykjavík, 23. mars 2021

Bjarni Guðmundsson
tryggingastærðfræðingur

Skýrsla stjórnar

Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar starfar á grundvelli laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og hefur starfsleyfi frá Fjármálaráðuneytinu í samræmi við 52. gr. þeirra laga. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri í samræmi við samþykktir sjóðsins. Sjóðnum var lokað fyrir nýjum sjóðfélögum þann 1. janúar 1999 og starfar á óbreyttum iðgjalda- og réttindagrundvelli í samræmi við 52. gr. laga nr. 129/1997. Sjóðurinn skiptist í tvær réttindadeildir, A-deild og B-deild. Deildirnar hafa sameiginlegan fjárhag í samræmi við samþykktir sjóðsins.

Sjóðfélagar og iðgjöld

Alls greiddu 61 sjóðfélagar hjá 6 launagreiðendum iðgjöld til sjóðsins á árinu og fækkaði greiðandi sjóðfélögum um 9 frá fyrra ári. Iðgjöld námu samtals 59 milljónum króna og lækkuðu um 6% frá fyrra ári. Virkir sjóðfélagar, þ.e. sjóðfélagar sem að jafnaði greiða iðgjöld til sjóðsins með reglubundnum hætti í mánuði hverjum voru 55.

Lífeyrisgreiðslur

Lífeyrisgreiðslur sjóðsins á árinu námu um 1.035 milljónum króna og hækkuðu um 9,4% frá fyrra ári og var fjöldi lífeyrisþega að meðaltali 686 á árinu 2020.

Ávöxtun og eignir

Nafnávöxtun sjóðsins á árinu var 11,2% og hrein raunávöxtun 7,4% samanborið við 9,6% nafnávöxtun og 6,7% raunávöxtun á árinu 2019. Hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris nam 13.490 milljónum króna og hækkaði um 6,1% frá fyrra ári.

Tryggingafræðileg staða

Tryggingafræðileg úttekt hefur verið framkvæmd á stöðu sjóðsins miðað við árslok 2020. Samkvæmt matinu námu áfallnar skuldbindingar sjóðsins 20.632 milljónum króna og eignir til tryggingafræðilegs uppgjors 11.619 milljónum króna. Áfallnar skuldbindingar nema því 9.013 milljónum króna umfram eignir. Eignir sjóðsins duga því fyrir 56% af áföllnum skuldbindingum miðað við 2% ársvexti umfram launabreytingar. Heildarskuldbindingar sjóðsins, þegar tekið hefur verið tillit til þeirra iðgjalda sem sjóðfélagar greiða í framtíðinni og þeirra eigna og réttinda sem þær iðgjaldagreiðslur skapa, nema 9.479 milljónum króna hærrí fjárhæð en eignir eða sem nemur 44% af skuldbindingum. Tryggingafræðileg staða sjóðsins versnaði um 1.081 milljón króna á árinu. Sjóðurinn er með ábyrgð Akureyrarbæjar og byggir ekki alfarið á sjóðsöfnun. Launagreiðendum ber skylda til að endurgreiða sjóðnum hluta af lífeyrisgreiðslum og að teknu tilliti til þeirra má ætla að sjóðurinn geti staðið við skuldbindingar sínar.

Þróun sjóðsins, stjórnarháttayfirlýsing ofl.

Stjórn sjóðsins reiknar með að rekstur sjóðsins verði með svipuðu sniði á næsta ári. Stjórn sjóðsins hefur samþykkt sérstaka yfirlýsingu um stjórnarhætti, sem birt er með ársreikningnum. Samkvæmt 66.gr.d. laga 3/2006 um ársreikninga skulu einingar tengdar almannahagsmunum veita upplýsingar sem nauðsynlegar eru til að leggja mat á þróun, umfang, stöðu og áhrif í tengslum við umhverfis-, félags- og starfsmannamál, stefnu í mannréttindamálum, hvernig er spornað við spillingar- og mútumálum auk stuttrar lýsingar á viðskiptalíkani félagsins og fleira. Gerð er grein fyrir stefnu og árangri félagsins í þessum málum í Viðauka I með ársreikningnum.

Sjóðurinn hefur ekki launaða starfsmenn en er með samning við Stapa lífeyrissjóð um rekstur.

Bæjarsjóður Akureyrar er ábyrgur fyrir skuldbindingum sjóðsins.

Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2020 með undirritun sinni.

Akureyri, 23. mars 2021

Í stjórn

Framkvæmdastjóri

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2020

	Skýr.	2020	2019
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		12.638	13.968
Iðgjöld launagreiðenda		46.488	48.668
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		(481)	190
		<u>58.645</u>	<u>62.826</u>
Sérstök aukaframlög	3	368.296	456.756
		<u>426.941</u>	<u>519.582</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	4	1.035.325	946.046
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		435	496
		<u>1.035.760</u>	<u>946.542</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	5	826.867	592.009
Hreinar tekjur af skuldabréfum	6	602.764	570.712
Vaxtatekjur af handbæru fé		596	4.150
Ýmsar fjárfestingartekjur		0	1.831
Fjárfestingargjöld	7	(1.099)	(1.526)
		<u>1.429.129</u>	<u>1.167.176</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	8	42.996	40.039
		<u>42.996</u>	<u>40.039</u>
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris			
Hrein eign frá fyrra ári		777.315	700.177
		<u>12.712.790</u>	<u>12.012.612</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>13.490.104</u>	<u>12.712.790</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2020

Eignir	Skýr.	31.12.2020	31.12.2019
Fjárfestingar			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	9	4.420.283	3.862.013
Skuldabréf	10	8.719.714	8.488.493
		<u>13.139.997</u>	<u>12.350.505</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		77.608	69.988
Aðrar kröfur		88.109	83.335
		<u>165.717</u>	<u>153.323</u>
Handbært fé		<u>199.322</u>	<u>223.021</u>
Eignir samtals		<u>13.505.036</u>	<u>12.726.849</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Aðrar skuldir	14	14.932	14.059
Skuldir samtals		<u>14.932</u>	<u>14.059</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>13.490.104</u>	<u>12.712.790</u>

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2020

	2020	2019
Inngreiðslur		
Iðgjöld	51.026	57.301
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	1.387	4.150
Aðrar inngreiðslur	368.296	458.587
	<u>420.708</u>	<u>520.038</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	1.035.325	946.046
Rekstrarkostnaður	43.657	41.373
Aðrar útgreiðslur	4.774	14.038
	<u>1.083.756</u>	<u>1.001.457</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga	(663.047)	(481.420)
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	13.418	43.247
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(536.899)	(2.026.229)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	792.078	1.794.411
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	784.955	1.154.246
Keypt skuldabréf	(1.019.714)	(328.519)
Seld skuldabréf	606.302	0
	<u>640.140</u>	<u>637.157</u>
(Lækkun) hækkun á handbæru fé	(22.908)	155.737
Gengismunur af handbæru fé	(791)	0
Handbært fé í upphafi árs	223.021	67.283
Handbært fé í lok árs	<u>199.322</u>	<u>223.021</u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2020

Tryggingafræðileg staða 2020

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu líffeyris.....	13.490.104	0	13.490.104
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	(937.677)	0	(937.677)
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(342.512)	0	(342.512)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(590.925)	(32.230)	(623.155)
Núvirði framtíðariðgjalda.....	0	345.971	345.971
Eignir samtals.....	<u>11.618.990</u>	<u>313.741</u>	<u>11.932.731</u>
Skuldbindingar			
Eftirlaun.....	16.971.995	691.859	17.663.854
Örorkulífeyrir.....	224.003	6.184	230.187
Makalífeyrir.....	3.435.786	80.789	3.516.575
Barnalífeyrir.....	174	499	673
Skuldbindingar samtals.....	<u>20.631.958</u>	<u>779.330</u>	<u>21.411.288</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(9.012.968)	(465.589)	(9.478.558)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-43,7%	-59,7%	-44,3%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-41,2%	-59,8%	-41,9%

Tryggingafræðileg staða 2019

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu líffeyris.....	12.712.790	0	12.712.790
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	(723.577)	0	(723.577)
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(124.885)	0	(124.885)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	0	0	0
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(552.667)	(32.917)	(585.584)
Núvirði framtíðariðgjalda.....	0	351.836	351.836
Eignir samtals.....	<u>11.311.662</u>	<u>318.919</u>	<u>11.630.581</u>
Skuldbindingar			
Eftirlaun.....	15.888.614	702.721	16.591.336
Örorkulífeyrir.....	216.953	6.872	223.826
Makalífeyrir.....	3.128.674	83.603	3.212.277
Barnalífeyrir.....	221	594	815
Skuldbindingar samtals.....	<u>19.234.463</u>	<u>793.791</u>	<u>20.028.253</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(7.922.800)	(474.872)	(8.397.672)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-41,2%	-59,8%	-41,9%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-41,8%	-59,7%	-42,6%

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum í samþykktum sjóðsins. Aðild að sjóðnum eiga starfsmenn Akureyrarbæjar og stofnana hans sem ráðnir voru til starfa fyrir 1. janúar 1999 en sjóðnum var lokað fyrir nýjum starfsmönnum frá þeim tíma. Stapi lífeyrissjóður sér um rekstur sjóðsins í samræmi við samning milli sjóðanna þar um.

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög um ársreikninga og lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 335/2015. Í einhverjum tilvikum hefur verið vikið frá framsetningarformi samkvæmt viðauka 1 í reglunum, þegar upphæðir undirliða teljast óverulegar og eru þá felldar inn í aðra undirliði. Ársreikningurinn er gerður í íslenskum krónum.

Eftirfarandi er samantekt á helstu reikningsskilaaðferðum sjóðsins.

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins 2020	2019	Árslokagengi 31.12.2020	31.12.2019
Evra (EUR).....	154,52	137,30	156,10	135,45
Bandaríkjadalur (USD).....	135,27	122,65	127,21	120,81

Fjárhæðir

Fjárhæðir í reikningunum eru sýndar í þúsundum króna.

Áhættustjórnun

Lífeyrissjóðurinn hefur sett sér áhættustefnu, þar sem áhætta er skilgreind og helstu áhættuþáttum í starfsemi sjóðsins er lýst og hvernig stýringu á þeim er háttað. Sjóðurinn hefur ekki gert afleiðusamninga í þeim tilgangi að verja áhættu í starfsemi hans, hvorki fjárhagslega áhættu eða lýðfræðilega.

Áhættuvarnarreikningsskil eru ekki til staðar, og afleiðuviðskipti ekki viðhöfð og engir framvirkir gjaldeyrisrisktasamningar, valréttir eða afleiðusamningar eru við lýði hjá sjóðnum.

Gangvirðismat og annað verðmat

Þessi skýring veitir upplýsingar um hvernig sjóðurinn metur virði hinna ýmsu fjáreigna sinna.

Matsaðferðunum er skipt í 3 stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis fjármálagerninga eða mats sem ekki byggir á gangvirði. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: Gangvirðismatið byggir á uppgefnu verði á virkum markaði.

Stig 2: Gangvirðismatið byggir ekki á uppgefnu verði á virkum markaði (stig 1) heldur á upplýsingum sem eru sannreynanlegar fyrir eignina, annað hvort beint (t.d. nýlegt viðskiptaverð) eða óbeint (t.d. afleiddar af verðum fjármálagerninga með sambærilegan líftíma á virkum markaði), eða öðrum mikilvægum markaðsupplýsingum s.s. gengi frá rekstraraðila sjóðs, innra virði félags eða verðmati viðurkennds matsaðila.

Stig 3: Gangvirðismatið byggir á kostnaðarverði eða lægra verði hafi sjóðurinn upplýsingar sem benda til þess.

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð eftir skilgreinum sem berast sjóðnum. Iðgjöld eru flokkuð eftir því hvort þau eru greidd af sjóðfélögum sjálfum eða eru mótframlag launagreiðanda.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er greitt til jöfnunar á örorkubyrði á milli lífeyrissjóða og færast meðal iðgjalda.

Lífeyrir

Undir lífeyri falla greiðslur sjóðsins til sjóðfélaga og skiptast þær í eftirlaun, makalífeyri, örorkulífeyri og barnalífeyri. Annar kostnaður sem færður er með lífeyriskostnaði er framlag í Virk starfsendurhæfingarsjóð og beinn kostnaður sem fellur til vegna örorkulífeyrisúrskurða.

Fjárfestingar

Fjárfestingar sjóðsins skiptast í eignarhluta í félögum og sjóðum, skuldabréf og bundnar bankainnstæður. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestinga eru eftirfarandi:

Eignarhlutir í félögum og sjóðum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf og eru þau metin á gangvirði.

Skuldabréf eru framseljanleg skuldabréf og önnur skuldabréf sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Skuldabréf eru færð á gangvirði í árslok nema ef um er að ræða skuldabréf sem haldið er til gjalddaga s.s. skuldabréf vegna uppgjors launagreiðanda á skuldbindingum við sjóðinn og útlán til sjóðfélaga, slík skuldabréf eru færð á upphaflegri kaupkröfu í efnahagsreikningi.

Bundnar bankainnstæður eru innlán í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en 3 mánaða.

Skýringar

3. Sérstök aukaframlög

	2020	2019
Viðbótarframlög launagreiðenda.....	365.015	452.930
Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði.....	3.281	3.826
	<u>368.296</u>	<u>456.756</u>

4. Heildarfjárhæð lífeyris

	2020	2019
Eftirlaun.....	861.993	791.176
Örorkulífeyrir.....	30.193	26.038
Makalífeyrir.....	142.650	128.428
Barnalífeyrir.....	489	405
	<u>1.035.325</u>	<u>946.046</u>

5. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

	2020	2019
Arðgreiðslur	13.418	43.247
Hagnaður af sölu eignarhluta	55.948	42.816
Breytingar á gangvirði	757.502	505.946
	<u>826.867</u>	<u>592.009</u>

Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum sundurliðast þannig niður á fjárfestingar:

	2020	2019
Akta Stokkur	19.539	0
Arion banki hf.	25.475	37.724
BFG Fixed income Global Opportunities „D2“	(10.570)	0
BlackRock ICS US Dollar Liquidity	19.889	2.988
Brim hf.	12.360	9.426
EIK fasteignafélag hf.	8.891	1.293
Eimskipafélag Íslands hf.	31.145	(14.533)
Festi hf.	40.271	11.038
Fjarskipti hf.	3.210	(4.962)
Gamma Iceland Fixed Income Fund	95.759	58.855
Gamma Liquid Fund	0	1.166
Hagar hf.	49.802	(4.865)
Icelandair Group hf.	(17.316)	(18.257)
Iceland Seafood International hf.	10.959	1.717
iShares Developed World Index	116.062	132.098
iShares MSCI ACWI UCITS ETF	34.752	63.582
IS Lausafjár safn	0	8.469
ÍV- Hlutabréfavísitölusjóður	14.673	14.284
ÍV Skammtímasjóður	2.718	10.249
ÍV Stokkur	87.135	29.620
Júpíter - Lausafjár sjóður	154	8.278
Júpíter - Innlend hlutabréf	28.909	26.420
Landsbréf - Veðskuldabréfasjóður	2.578	4.716
Marel hf.	86.203	139.232
Marel NA	2.645	1.537
MF1 slhf.	9.656	2.664
Pimco Income Fund	8.543	0
Reginn hf.	3.897	2.687
Reitir fasteignafélag hf.	6.282	(332)
Síminn hf.	63.494	39.979
Sjóvá - Almennar tryggingar hf.	15.786	9.709
Tryggingamiðstöðin hf.	26.850	3.828
Vátryggingafélag Íslands hf.	18.831	7.760
Veðskuldabréfasjóður ÍV	3.688	4.884
Veðskuldabréfasjóður ÍV - VÍV II	4.596	757
	<u>826.867</u>	<u>592.009</u>

Skýringar

6. Hreinar tekjur af skuldabréfum

Tekjur flokkaðar eftir verðmatsaðferðum:	2020	2019
Skuldabréf á gangvirði - stig 1	312.886	312.881
Skuldabréf á metnu gangvirði - stig 2	61.596	32.813
Skuldabréf á metnu gangvirði - stig 3	820	10.268
Skuldabréf haldið til gjalddaga	227.462	214.750
	<u>602.764</u>	<u>570.712</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum á árinu 2020:

	Gangvirði	Kostnaðarvirði	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð	119.790	110.743	230.533
Skuldabréf sveitarfélaga	65.124	0	65.124
Skuldabréf lánastofnana	166.990	0	166.990
Skuldabréf fyrirtækja	0	139.335	139.335
Veðlán sjóðfélaga	0	783	783
	<u>351.904</u>	<u>250.861</u>	<u>602.764</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum á árinu 2019:

	Gangvirði	Kostnaðarvirði	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð	169.361	110.775	280.135
Skuldabréf sveitarfélaga	59.733	0	59.733
Skuldabréf lánastofnana	116.600	0	116.600
Skuldabréf fyrirtækja	0	113.297	113.297
Veðlán sjóðfélaga	0	947	947
	<u>345.694</u>	<u>225.018</u>	<u>570.712</u>

7. Fjárfestingargjöld

Vörslu- og umsýslupóknun	1.099	1.526
Önnur fjárfestingargjöld	0	0
	<u>1.099</u>	<u>1.526</u>

Árið 2020	Bein fjárfest. gjöld	Áætluð fjárfest. gjöld	Fjárfest. gjöld samtals	Heildareign í sjóðum að meðaltali á árinu	Hlutfall fjárfest. gjalda alls af meðaleign
Umsýslupóknanir:					
Vegna innlendra fjárfestingarsjóða	-708	9.915	9.207	680.280	1,4%
Vegna innlendra fagfjárfestingsjóða	0	10.756	10.756	974.298	1,1%
Vegna erlendra verðbréfasjóða	0	2.579	2.579	974.399	0,3%
Kaup- og sölupókn. vegna verðbréfavíðskipta	875	0	875		
Vörslupóknanir	1.807	0	1.807		
Umsýslupóknanir vegna útvistunar eignastýringar	0	0	0		
Önnur fjárfestingargjöld	0	0	0		
Fjárfestingargjöld samtals	<u>1.973</u>	<u>23.250</u>	<u>25.223</u>		
Árið 2019					
Umsýslupóknanir:					
Vegna innlendra fjárfestingarsjóða	0	16.498	16.498	907.627	1,8%
Vegna innlendra fagfjárfestingsjóða	0	10.670	10.670	872.721	1,2%
Vegna erlendra verðbréfasjóða	0	2.443	2.443	880.920	0,3%
Kaup- og sölupókn. vegna verðbréfavíðskipta	1.555	0	1.555		
Vörslupóknanir	1.526	0	1.526		
Fjárfestingargjöld samtals	<u>3.081</u>	<u>29.611</u>	<u>32.693</u>		

Kaup- og sölupóknanir vegna verðbréfavíðskipta eru inni í hreinum tekjum viðkomandi verðbréfa og þar með eignaflokks.

8. Rekstrarkostnaður

8.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2020	2019
Laun og launatengd gjöld.....	4.607	2.652
Endurskoðun	2.797	2.540
Innri endurskoðun.....	702	2.133
Tryggingafræðileg aðstoð.....	1.797	1.683
Fjármálaeftirlitið.....	4.866	4.899
Önnur aðkeypt þjónusta.....	0	0
Rekstrarþóknun.....	26.484	25.489
Annar kostnaður.....	1.744	643
	42.996	40.039

8.2 Laun og launatengd gjöld:

	2020	2019
Laun stjórnar og endurskoðunarnefndar.....	3.856	2.230
Launatengd gjöld	751	423
	4.607	2.652
Stöðugildi að meðaltali.....	0	0

8.3 Laun stjórnarmanna og endurskoðunarnefndar:

	2020	2019
Laun stjórnar:		
Arna Jakobína Björnsdóttir	458	350
Dan Jens Brynjarsson, formaður.....	1.201	612
Eva Hrund Einarsdóttir.....	46	0
Gunnar Gíslason.....	458	350
Guðmundur Baldvín Guðmundsson.....	0	219
Halla Björk Reynisdóttir.....	412	87
Hanna Rósa Sveinsdóttir.....	412	350
Árni Egilsson.....	46	0
Laun endurskoðunarnefndar:		
Arna Jakobína Björnsdóttir	275	87
Gunnar Gíslason.....	275	87
Halla Bergþóra Halldórsdóttir.....	275	87
	3.856	2.230

	2020	2019
Þóknun fyrir endurskoðun.....	2.797	2.540
	2.797	2.540

8.5 Þóknanir til innri endurskoðenda sjóðsins:

Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	702	2.133
	702	2.133

8.6 Þóknanir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2020	2019
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	1.312	998
Önnur þjónusta.....	485	684
	1.797	1.683

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

	31.12.2020	31.12.2019
Eignarhlutir í innlendum hlutafélögum.....	2.079.892	1.668.835
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum	1.221.084	1.241.967
Hlutdeildarskírteini í erlendum sjóðum.....	1.119.307	951.211
	<u>4.420.283</u>	<u>3.862.013</u>

Eignarhlutir í innlendum hlutafélögum greinast þannig:

Skráð félög:	Hlutdeild	31.12.2020	31.12.2019
Arion banki hf.	0,16%	267.093	234.002
Brim hf.....	0,05%	51.603	40.273
ELK fasteignafélag hf.....	0,25%	79.252	70.361
Eimskipafélag Íslands hf.....	0,24%	117.304	86.160
Fjarskipti hf.....	0,27%	31.299	28.089
Festi hf.....	0,27%	154.372	115.891
Icelandair Group hf.....	0,01%	4.805	22.122
Iceland Seafood International.....	0,15%	51.714	40.756
Marel hf.....	0,06%	355.388	243.144
Marel hf. (Marel NA).....	0,00%	11.754	9.244
Reginn hf.....	0,21%	85.107	62.260
Reitir fasteignafélag hf.....	0,20%	109.509	113.965
Siminn hf.....	0,27%	187.067	124.905
Sjóvá-Almennar tryggingar hf.....	0,14%	49.914	34.128
Tryggingarmiðstöðin hf.....	0,19%	77.829	36.470
Vátryggingafélag Íslands hf.....	0,28%	76.011	57.180
		<u>1.891.643</u>	<u>1.465.242</u>

Óskráð félög:

Íslensk verðbréf hf.....	4,99%	102.750	102.750
MF1 slhf.....	2,19%	85.499	100.843
Gamli Byr ehf.....	0,25%	0	0
		<u>188.249</u>	<u>203.593</u>

Eignarhlutir í innlendum hlutafélögum alls..... 2.079.892 1.668.835

Hlutabréfaeign alls 2.079.892 1.668.835

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

Innlendir sjóðir:	31.12.2020	31.12.2019
Akta Stokkur	119.539	0
Gamma Icelandic Fixed Income Fund.....	402.406	306.647
ÍV Hlutabréfavísitölusjóður	82.362	82.889
ÍV Skammtímasjóður	0	253.026
ÍV Stokkur	309.205	202.070
Júpiter - Innlend hlutabréf	109.628	200.720
Júpiter - Lausafjársjóður	0	50.492
Landsbréf - Veðskuldabréfasjóður	7.532	4.954
Veðskuldabréfasjóður ÍV.....	62.188	58.500
Veðskuldabréfasjóður ÍV- VÍV II	128.224	82.671

Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls..... 1.221.084 1.241.967

Erlendir sjóðir:

BlackRock ICS US Dollar Liquidity	0	257.474
BFG Fixed income Global Opportunities „D2“	136.405	0
iShares Developed World Index	642.756	526.694
iShares MSCI ACWI UCITS ETF USD.....	340.146	167.043
Hlutdeildarskírteini í erlendum sjóðum alls	<u>1.119.307</u>	<u>951.211</u>

Eignarhlutir í félögum og sjóðum alls 4.420.283 3.862.013

Skýringar

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum (framhald)

Eignarhlutir í félögum og sjóðum flokkaðir eftir matsaðferðum:	31.12.2020	31.12.2019
Eignarhlutir og sjóðir á gangvirði - stig 1	4.034.090	3.512.295
Eignarhlutir og sjóðir á metnu gangvirði - stig 2	386.193	349.717
Eignarhlutir og sjóðir á metnu gangvirði - stig 3	0	0
	<u>4.420.283</u>	<u>3.862.013</u>

10. Skuldabréf

Skuldabréf með ríkisábyrgð:	31.12.2020	31.12.2019
Húsbréf.....	1.721	2.372
Íbúðabréf.....	1.058.083	1.071.149
Ríkisbréf.....	638.835	1.001.118
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	2.792.304	2.892.314
	<u>4.490.943</u>	<u>4.966.953</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	744.510	761.976
Skuldabréf lánastofnana	2.003.447	1.482.085
Skuldabréf fyrirtækja	1.476.660	1.271.907
Veðlán sjóðfélaga.....	8.725	10.387
Niðurfærslur skuldabréfa.....	(4.570)	(4.817)
Skuldabréf alls	<u>8.719.714</u>	<u>8.488.493</u>

Skuldabréf flokkuð eftir matsaðferðum:

Skuldabréf á gangvirði:

Skuldabréf á gangvirði - stig 1	4.056.966	3.895.334
Skuldabréf á metnu gangvirði - stig 2	651.220	422.167
Skuldabréf á metnu gangvirði - stig 3	2.747	2.330
	<u>4.710.932</u>	<u>4.319.830</u>

Skuldabréf haldið til gjalddaga:

Ríkisskuldabréf.....	2.792.304	2.892.314
Skuldabréf fyrirtækja	1.207.788	1.266.003
Veðlán sjóðfélaga.....	8.690	10.346
Skuldabréf haldið til gjalddaga alls.....	<u>4.008.782</u>	<u>4.168.662</u>

Skuldabréf samtals.....

8.719.714 8.488.493

Áætlað gangvirði þeirra framangreindra skuldabréfa sem haldið er til gjalddaga..... 4.413.902 4.530.723

11. Niðurfærsla skuldabréfa

Niðurfærsla í ársbyrjun	4.808	4.887
Afskrifað tapað og fært út á árinu	0	0
Breyting niðurfærslu á árinu.....	(523)	(79)
	<u>4.285</u>	<u>4.808</u>

Verðbréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast.

12. Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum

Árið 2020	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	3.300.976	1.119.307	4.420.283
Skuldabréf.....	8.719.714	0	8.719.714
	<u>12.020.690</u>	<u>1.119.307</u>	<u>13.139.997</u>
Hlutfallsleg skipting	91%	9%	100%
Árið 2019	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	2.910.802	951.211	3.862.013
Skuldabréf.....	8.488.493	0	8.488.493
	<u>11.399.295</u>	<u>951.211</u>	<u>12.350.505</u>
Hlutfallsleg skipting	92%	8%	100%

Skýringar

12. Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum (framhald)

Skipting fjárfestinga eftir erlendum gjaldmiðlum:

	Eignarhlutir í félögum og sjóðum	Skuldabréf	Hlutfall
Í EUR.....	0	0	0,0%
Í USD	1.119.307	0	100%
	1.119.307	0	100%

13. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum lífeyrissjóðsins:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu sjóðsins í árslok 2020 miðað við 2% ársvexti umfram laun þá vantar sjóðinn 9.013 milljónir króna til að mæta áföllnum skuldbindingum eða 44% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru 9.479 milljónir króna eða 44% af skuldbindingum. Tryggingafræðileg staða sjóðsins versnaði um 1.081 milljón króna á árinu 2020. Vísað er í áritun tryggingastærðfræðings vegna frekari forsendna við matið.

Eignir	31.12.2020	31.12.2019
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í árslok.....	11.932.731	11.630.581
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í ársbyrjun.....	11.630.581	11.385.045
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu.....	302.150	245.536
Skuldbindingar		
Skuldbindingar í árslok.....	21.411.288	20.028.253
Skuldbindingar í ársbyrjun.....	20.028.253	19.818.889
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu.....	1.383.035	209.364
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu.....	(1.080.885)	36.172

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum árið 2020

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun.....	19.234.463	18.952.955
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta.....	2.019.562	763.645
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins.....	94.800	104.800
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu.....	(1.035.325)	(946.000)
Hækkun vegna breytinga á reikniforsendum.....	0	78.374
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga.....	318.458	280.689
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	20.631.958	19.234.463

14. Aðrar skuldir

	31.12.2020	31.12.2019
Ógreiddur kostnaður.....	14.932	14.059
	14.932	14.059

15. Ábyrgðir og skuldbindingar utan efnahags

Sjóðurinn hefur skuldbundið sig til þátttöku í innlendum fagfjárfestastjóði, útistandandi skuldbinding nemur 127 m.kr.

16. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

16.1 Áhættustefna, skipulag og markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeim áhættuþáttum sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Til að mæta þessari kröfu hefur sjóðurinn mótað sérstaka áhættustefnu og áhættustýringarstefnu, þar sem áhætta er skilgreind, helstu áhættuþáttum lýst og gerð grein fyrir skipulagi og framkvæmd áhættustýringar. Stjórn ber ábyrgð á því að móta og samþykka áhættustefnu og sjá til þess að virk áhættustýring sé til staðar hjá sjóðnum, sem tekur til allrar starfsemi hans. Áhættustýring skal innihalda skilvirka ferla og vinnulag. Hún þarf einnig að tryggja að framkvæmda- og áhættustjóri fylgist með því að þessir ferlar séu fullnægjandi og verklag sé skilvirkt. Hluti af áhættustefnu er áhættuáætlun sem sett er upp í fjárfestingarstefnu sjóðsins, þar er áhættuþol metið og töluleg markmið sett um áhættu og hvernig takmörk um áhættu eru nýtt í einstökum flokkum eigna. Í áhættustefnu er hins vegar fjallað um hvernig áhætta er metin og hvernig fylgst er með að áhættuviðmið séu haldin og hvernig eftirliti er háttað. Lagt er mat á mikilvægi áhættuflokka, eftirlitsaðgerðir eru skilgreindar og sett fram dagskrá áhættustýringar, þar sem eftirlitsaðgerðir eru tímasettar, hver ber ábyrgð og hvaða skýrslum skuli skilað. Í lögum er lögð sú skylda á lífeyrissjóði að framkvæma eigið áhættumat en samkvæmt reglugerð um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða er tilgreint að matið skuli framkvæmt a.m.k. árlega. Stjórn, framkvæmdarstjóri og áhættustjóri eiga að taka virkan þátt í gerð eigin áhættumats en framkvæmd þess er í höndum tveggja síðast nefndu. Stjórn er skilað reglulegum skýrslum um framkvæmd áhættustýringar auk skýrslna um hlítungu við lög, reglur og stefnu sjóðsins. Fjárfestingum og raunar allri starfsemi fylgir áhætta. Til að ná markmiðum sínum þarf sjóðurinn að taka áhættu. Áhættustýring felst í því að stýra áhættu þannig að hún verði innan þeirra marka sem starfseminni hefur verið sett.

16.2 Helstu flokkar áhættu í starfsemi sjóðsins

Flokka má áhættu í starfsemi sjóðsins í marga flokka. Hér fyrir neðan er gerð grein fyrir helstu áhættuflokkum, en undir hverjum og einum flokki eru margir undirflokkar áhættu sem fylgst er með.

Lífeyrstryggingaráhætta:

Með lífeyrstryggingaráhættu er átt við hættuna á því að skuldbindingar sjóðsins vaxi umfram eignir og að skerða þurfi réttindi sjóðfélaga eða hún leiði til verulega aukinnar byrðar ábyrgðaraðila. Helstu áhættuþættir í þessum flokki eru skerðingaráhætta og lýðfræðileg áhætta, en einnig má nefna iðgjaldaáhættu og lausafjáraáhættu. Skerðingaráhætta er hættan á því að skerða þurfi lífeyrisréttindi sjóðfélaga. Lýðfræðileg áhætta er hættan á að lýðfræðilegar forsendur sem notaðar eru við mat á lífeyrisloforðum sjóðsins breytist á þann veg að skuldbindingar hans hækki umfram áætlanir. Þar sem Akureyrarbær ábyrgist skuldbindingar sjóðsins er lífeyrstryggingaráhætta, bæði skerðingaráhætta og áhætta vegna vanmats á lýðfræðilegum forsendum metin óveruleg fyrir sjóðfélaga. Verulega vantar upp á að sjóðurinn eigi eignir til að mæta skuldbindingum og því er lífeyrstryggingaráhætta veruleg fyrir ábyrgðaraðilann. Fylgst er með lífeyrstryggingaráhættu með árlegu tryggingafræðilegu mati, sem tryggingastærðfræðingur sjóðsins framkvæmir. Lausafjáraáhætta er fólgin í hættunni á að sjóðurinn eigi ekki laust fé til að standa straum af lífeyrisgreiðslum og rekstri. Hluti af lausafjáraáhættu er seljanleikaáhætta eigna, þ.e. hversu auðvelt er að breyta eignum í laust fé. Til að mæta lausafjáraáhættu hefur sjóðurinn sett sér það markmið að eiga á hverjum tíma laust fé til að mæta a.m.k. 2 mánaða útgjöldum vegna lífeyris og rekstrar.

Mótaðilaáhætta:

Mótaðilaáhætta er hættan á að mótaðilar eða milliliðir í viðskiptum, t.d. útgefendur skuldbréfa, sjóðfélagar, fyrirtæki og uppgjörshús, standi ekki í skilum (t.d. vegna gjaldþrots) eða að hæfni þeirra til greiðslu versni verulega, bæði vegna útlána og kaupa á fjármálagerningum á markaði. Samþjöppunar- og landsáhætta fellur undir mótaðilaáhættu, enda felur hún í sér hættuna á að margir mótaðilar lendi samtímis í vanefndum. Mótaðilaáhætta er metin bæði áður en viðskipti eiga sér stað og síðan í eftirfylgni með vörslu, endurgreiðslu og uppgjöri á fjármálagerningum. Mótaðilaáhættu þ.m.t. útlánaáhættu er stýrt með áreiðanleikakönnunum og lánshæfismati á mótaðilum, mörkum sem sett eru um kröfur á einstaka aðila eða skylda aðila í eignasafni sjóðsins, reglubundinni skýrslugjöf frá mótaðilum og mati á fjárhagstyrk þeirra, eftirfylgni með skilum og innheimtuáðgerðum, auk reglna um áhættuflokkun viðskiptamanna og varúðarniðurfærslur. Gerð er grein fyrir þróun mótaðilaáhættu í reglubundinni skýrslugjöf til stjórnar.

Fjárhagsleg áhætta:

Með fjárhagslegri áhættu er átt við hættuna á því að fjárhagslegar eignir sjóðsins rýrni í verði og að tekjur af þeim verði lakari en væntingar stóðu til. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans eru háðar sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagsleg áhætta markast af þeim eignaflokkum sem sjóðurinn fjárfestir í og hvernig eignasafn hans er saman sett.

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lýtur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal vegna breytinga á vöxtum, uppgreiðslu- og endurfjárfestingaráhættu, gengi gjaldmiðla, verðbólgu og breytinga á virði fjáreigna. Þessi áhætta getur leitt til neikvæðra áhrifa á rekstur og/eða efnahag, bæði vegna aðgerða eða atburða innan sjóðsins eða utan hans. Neikvæð áhrif á rekstur og efnahag geta dregið úr möguleikum lífeyrissjóðsins til að framfylgja stefnu og ná markmiðum sínum. Fjárhagslegri áhættu er fyrst og fremst stýrt með því að fjárfesta í mismunandi flokkum eigna, sem hegða sér misjafnlega við mismunandi markaðsaðstæður, og dreifa þannig áhættu. Í fjárfestingastefnu sjóðsins eru fjölmörg ákvæði sem sett eru í þeim tilgangi að stýra áhættu. Þar eru sett markmið um eignasamsetningu, ákvarðaðar viðmiðunarvísitölur sem tekið er mið af við stýringu eigna og víkmörk sett um frávik frá viðmiði. Sett er fram sérstök áhættuáætlun, þar sem tilgreind eru markmið áhættu, mæld sem staðalfrávik ávöxtunar, og hvernig það er útfært niður á einstaka eignaflokka, markmið um hermiskekkju, vágildi (VaR) og fleiri áhættumælikvarða. Mælingar á markaðsáhættu er gerðar með reglulegu millibili og skilar áhættustjóri reglubundnum skýrslum til stjórnar um það efni. Brugðist er við með breytingum á eignasamsetningu þróist þessir mælikvarðar á þann veg að hætta sé á að áhætta fari út fyrir markmiðsáhættu sjóðsins.

Rekstraráhætta:

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins. Starfsemin skal lúta þeim reglum sem um hann eru settar í lögum, reglugerðum, eigin samþykktum og reglum sjóðsins. Stefnit skal að sem mestri hagkvæmni í rekstri þannig að sem mestar líkur séu á að sjóðurinn ná markmiðum sínum. Sjóðnum skal stjórnað með heiðarleika, ráðvæðni og góða starfshætti að leiðarljósi. Rekstrar- og umhverfisáhætta er að jafnaði skilgreind sem hættan á tjóni sem rekja má til ófullnægjandi eða ónothæfra innri verkferla, starfsmanna, sviksemi, orðspors, upplýsingakerfa eða til ytri atburða. LSA hefur ekki eigin starfsmenn. Stapi lífeyrissjóður sér um rekstur LSA í samræmi við samning sjóðanna. Samningurinn innifelur að skipurit Stapa og allt skipulag gildir einnig fyrir starfsemi LSA, eftir því sem við getur átt, þ.m.t. verkefni og valdheimildir framkvæmdastjóra, áhættustjóra, fjárfestingaráðs og lífeyrisnefndar. Til að stýra rekstraráhættu hefur sjóðurinn sett sér margvíslegar reglur sem gilda um starfsemi hans, þ.m.t. starfsreglur stjórnar, siðareglur, verklagsreglur um verðbréfavíðskipti, reglur um upplýsingagjöf til stjórnar og ítarlegar reglur um heimildir til fjárfestinga auk þess sem starfslýsingar, verkferlar, reglur og eftirlitsaðgerðir í starfsemi Stapa gilda einnig um starfsemi LSA, eftir því sem við getur átt. Í skipulagi eru sett skýr starfs- og ábyrgðarsvið, aðgreining starfa rekstraaðila er afmörkuð með ítarlegum starfslýsingum og verkferlum. Reglubundin fundahöld eru með starfsmönnum, þ.m.t. starfsmannasamtöl, rekstraaðili hefur sérstaka starfsdaga þar sem farið er yfir öll svið starfseminnar og boðið upp á þjálfun og námskeiðahald. Rekstraaðili leggur áherslu á góðan og jákvæðan starfsanda, að hann sé eftirsóknarverður vinnustaður, boðleiðir séu stuttar og að strax sé brugðist við vandamálum sem lúta að starfsmönnum og velferð þeirra. Beitt er virku innra eftirliti og gerðar eru margháttáðar kannanir á öllum helstu þáttum í starfsemi sjóðsins og er niðurstöðum slíkra kannana skilað til endurskoðunarnefndar og stjórnar sjóðsins.

16.3 Næmnigreining áhættuþátta:

Í töflunni hér fyrir neðan er reynt að meta hvaða áhrif möguleg áföll geta haft á efnahag og afkomu sjóðsins. Settir eru upp þrjú möguleikar með stigavaxandi breytingum vegna hvers áhættuþátta sem tiltekinn er og sýnt hvaða áhrif breytingin hefur á afkomu og efnahag sjóðsins. Um er að ræða "hvað-ef" aðferðafræði, þar sem ekki er tekið tillit til innbyrðis fylgni milli áhættuþátta. Áfallastigum er skipt niður í hóflegt, miðlungs og mikið áfall og er sýnd magnbreyting á hverju stigi. Gerð er grein fyrir hverjum áhættuþætti í tveimur línum. Fyrri línan sýnir breytingu á áhættuþætti og sú síðari áhrif breytingarinnar á sjóðinn:

Áhættuþáttur /stærð efnahagsáfalls	Hóflegt	Miðlungs	Mikið
Vaxtahækkun á innlendum markaði	0,5%	1,0%	2,0%
Afkoma sjóðsins, vegna vaxtahækkunar	-1,0%	-2,1%	-4,1%
Styrking krónu, bæði gagnvart USD og EUR	5%	10%	20%
Afkoma sjóðsins, vegna styrkingar krónu	-0,4%	-0,9%	-1,7%
Hlutabréf lækka, bæði innlend og erlend	5%	10%	20%
Afkoma sjóðsins, vegna lækunar hlutabréfa	-1,4%	-2,7%	-5,4%
Tap vegna skuldaráhættu í safni annarra markaðsskuldabréfa	5%	10%	20%
Afkoma sjóðsins, vegna afskrifta á öðrum markaðsskuldabréfum	-1,5%	-3,0%	-5,9%

	2020	2019	2018	2017	2016
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar	-44,3%	-41,9%	-42,6%	-39,2%	-42,9%
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar	-43,7%	-41,2%	-41,8%	-37,7%	-41,7%
Hrein raunávöxtun.....	7,42%	6,70%	0,65%	3,44%	2,25%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar sl. 5 ár	4,06%	4,37%	3,96%	4,45%	4,35%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar s.l. 10 ár	4,31%	3,88%	3,15%	3,49%	3,85%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	27,7%	26,0%	21,0%	25,5%	23,1%
Skráð skuldabréf	59,1%	61,6%	66,4%	62,2%	63,7%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	5,9%	5,3%	5,0%	4,6%	4,3%
Óskráð skuldabréf	7,3%	7,1%	7,5%	7,8%	8,9%
Bundnar bankainnstæður	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	91%	92%	94%	95%	100%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	9%	8%	6%	5%	0%
Fjöldi virkra sjóðfélaga:					
Fjöldi sjóðfélaga í árslok:	55	64	81	87	97
Fjöldi lífeyrisþega:	2250	2239	2286	2293	2291
Fjöldi lífeyrisþega:	686	645	593	553	514
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Eftirlaun	83,3%	83,6%	82,3%	82,3%	82,3%
Örorkulífeyrir	2,9%	2,8%	3,5%	3,6%	3,6%
Makalífeyrir	13,8%	13,6%	14,2%	14,1%	14,1%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%
Stöðugildi:	0	0	0	0	0
Iðgjöld alls (á föstu verðlagi)	426.941	537.714	420.980	1.896.336	371.273
Lífeyrir alls (á föstu verðlagi)	1.035.760	979.574	876.523	824.785	761.955
Hreinar fjárfestingartekjur alls (á föstu verðlagi)	1.429.129	1.207.909	529.032	665.491	532.514
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls (á föstu verðlagi)	42.996	41.436	38.596	39.076	34.030
Hækkun (lækkun) á hreinni eign (á föstu verðlagi)	777.315	724.612	34.893	1.697.966	107.887
Lífeyrisbyrði	243%	182%	208%	43%	205%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður (alls) í % af iðgjöldum	10,1%	7,7%	9,2%	2,1%	9,2%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	11,2%	9,7%	4,2%	5,8%	4,6%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna	0,33%	0,32%	0,30%	0,32%	0,29%